

JEGYZŐKÖNYV
a Magyar-Horvát Kisebbségi Vegyes Bizottság II. üléséről

1996. szeptember 23-24-én Budapesten megtartotta második ülését a Magyar-Horvát Kisebbségi Vegyes Bizottság. A magyar küldöttséget Tabajdi Csaba, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára, a horvát küldöttséget Jakša Muljačić, külügyminiszter-helyettes vezette.

ELSŐ RÉSZ

A Felek véleményt cseréltek a Horvát Köztársaságban élő magyar kisebbség és Magyar Köztársaságban élő horvát kisebbség időszerű kisebbségvédelmi kérdéseiről.

1. Megállapították, hogy a Magyarország és Horvátország között aláírt Kisebbségvédelmi Egyezmény tartalma a továbbiakban is kielégíti a két országban élő kisebbségeknek a helyzetük javítására és közösségük védelmére vonatkozó igényeit.

2. A Magyar Köztársaság is ratifikálta az Egyezményt, ezzel mindkét köztársaság belső jogrendjének részévé vált.

3. A Felek a szerb megszállás alatt lévő horvát Dunamente (Kelet-Szlavónia, Baranya és Nyugat-Szerémség) területét a Horvát Köztársaság részének tekintik és szorgalmazzák ezen területeken a megkezdődött békés reintegrációs folyamatot. A horvát fenntartóság helyreállítása céljából létrehozott Ideiglenes Közigazgatási Kormányhivatal munkájában a magyar nemzeti kisebbség két képviselője is részt vesz.

MÁSODIK RÉSZ

A Vegyes Bizottság értékelte a Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság között aláírt Kisebbségvédelmi Egyezmény végrehajtásának eddigi eredményeit, valamint a Vegyes Bizottság I. ülésén elfogadott ajánlások teljesítését, s azokról az alábbiakat állapítja meg

I. Általános kérdések

1. A szerződő Felek - az Egyezmény 10. cikkelyében foglaltaknak megfelelően - nemzetközi fórumokon kiálltak amellett, hogy a menekültek és elűzöttek visszatérhessenek horvátországi otthonaikba, s helyreállhasson az 1991 előtti etnikai állapot.

2. A szerződő Felek törekedtek arra, hogy biztosítsák a területükön élő horvát illetve magyar kisebbségek számára a nemzeti identitás megőrzésének és szabad kinyilvánításának a lehetőségét. Ennek intézményes garanciái mindkét Fél részéről kielégítőek.

3. A magyar kisebbséget - a nemzeti kisebbségek számára törvényben biztosított mandátum alapján - választott képviselő képviseli a horvát Országgyűlésben.

A horvát kisebbségnek nincs a magyar Országgyűlésben parlamenti képviselete, de a Magyar Köztársaságban 57 horvát kisebbségi önkormányzat működik, amelyek csúcsszerve a Magyarországi Horvátok Országos Önkormányzata. 1995-ben megkezdte munkáját a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosa (ombudsman). A magyarországi kisebbségek - ideértve a horvát kisebbséget - parlamenti képviselete kérdésében a szükséges jogszabály előkészítés folyamatban van.

4. A Magyar Köztársaság a horvát kisebbségi önkormányzatok mellett folyamatosan támogatja a Magyarországon élő horvát kisebbség társadalmi szervezetét, a Magyarországi Horvátok Szövetségét is. A horvát Fél támogatásban részesíti a horvátországi magyar kisebbség szervezeteit, a Horvátországi Magyarok Demokratikus Közösségét és a Horvátországi Magyarok Szövetségét.

5. A vallásgyakorlás terén - elegendő számú, a nemzeti kisebbség nyelvét tudó pap, illetve képzett hitoktató híján - továbbra sem sikerült maradéktalanul eleget tenni a két országban élő nemzeti kisebbségek anyanyelvű hitéleti igényei kielégítésének.

6. Az Egyezmény 11. cikkelyében megfogalmazottak tekintetében (az új határátkelők nyitása és a közlekedési összeköttetések javítása terén) Horvátország részleges megszállása, a gazdasági nehézségek és a szükséges új kormányközi egyezmények hiányában továbbra sem sikerült előrelépni. A Horvát Fél megtette az előkészületeket a Kotoriba-Molnári, Donja Dubrava-Murakeresztúr és Légrád-Örtilos kompátkelő létrehozására.

A Felek érdekeltek abban, hogy az Udvar-Kneževo közúti és a Magyarbóly-Beli Manastir vasúti átkelő, mihamarabb annak zavartalan működtetése biztosítható, újra megnyíljon.

7. A háborús állapotok, illetve finanszírozási nehézségek miatt a kisebbségek által lakott területek gazdaságfejlesztése, illetve a helybenmaradást segítő gazdasági intézkedések egyik országban sem kaphattak kellő hangsúlyt.

II. Az oktatás területén

1. A magyar és a horvát kormány 1995. decemberében aláírta az 1996-1997-re érvényes Oktatási, Kulturális és Tudományos Együttműködési Munkatervet.

2. A magyarországi felsőoktatási intézmények az igényeknek megfelelően továbbra is folyamatosan fogadják a horvátországi magyar ösztöndíjasokat. A magyar Fél valamennyi horvátországi magyar hallgató szakmai továbbképzésére vonatkozó igényének eleget tud tenni. Mind a magyarországi horvátok, mind a horvátországi magyarok elégedettek az ösztöndíjkeretekkel, de igénylik a felvételi vizsgák új szabályozását. A magyarországi horvátok nagyobb fokú gondoskodást kérnek a fogadó horvát egyetemek részéről.

3. A magyar Fél eleget tett a horvátországi magyar pedagógus-továbbképzésre vonatkozó valamennyi kérésnek.

4. 1996. augusztus 30-án átadásra került Budapesten a Horvát Általános Iskola és Gimnázium új épülete. A magyarországi horvátok - az előzetes megállapodás értelmében - továbbra is igényt tartanak a budapesti Munkácsi Mihály úti kollégium épületére.

5. A magyarországi horvát nyelvű oktatásnak otthont adó iskolák finanszírozásában - önkormányzati forráshiány következtében - aggodalomra okot adó fennakadások mutatkoznak. A Köznevelési Törvény 1997. január 1-én életbe lépő módosítása a finanszírozást új alapokra helyezi, továbbá az 1996. évi költségvetési törvény és a Kisebbségi törvény módosításáról készített törvényjavaslatok értelmében lehetőség nyílik a helyi kisebbségi önkormányzatok helyiségiigényei kompenzációja során megmaradó keretek e célra történő átcsoportosítására.

6. A Horvát Köztársaság határozatot hozott az eszéki kétnyelvű oktatási központ megalapítására. A Horvát Köztársaságban, a zágrábi Ivan Gundulić általános iskolában, megkezdte munkáját a kétnyelvű első osztály, és az iskola második osztályában szervezik a fakultatív magyar nyelvoktatást. Ezen túlmenően Zágrábban több általános és középiskolában folyik magyar nyelvoktatás a magyar kisebbség tagjai, valamint a magyar nyelv és kultúra iránt érdeklődő tanulók számára.

7. 1995-ben rendeződött Magyarországon a menekülteket nevelő, oktató intézmények, köztük a mohácsi iskola, jogi, szakmai státusza.

8. Folytatódik a Zala és Vas valamint Varasd és Muraköz megye iskolái közötti sikeres együttműködés. Varasd és Muraköz megye ösztöndíjat biztosít magyarországi horvát diákok továbbtanulására.

9. A magyar Fél részéről folyamatos a tankönyvtámogatás az anyanyelvű horvátországi iskolai csoportok számára. A horvát Fél eseti tankönyvtámogatásban részesíti a magyarországi horvát iskolákat.

10. A 2. cikk utolsó bekezdésének megvalósulása ("Mindkét Fél ösztönzi a többségi nép iskoláiban a kisebbség és anyanyelve nyelvének, kultúrájának és történelmének oktatását") tekintetében előrelépés történt Magyarországon a Nemzeti Alaptanterv elfogadásával, amely a jövőre nézve előírja a horvát népismeret oktatását is.

11. Tekintve, hogy a zágrábi egyetem hungarológiai tanszékének munkája a horvátországi magyarság oktatására alkalmas pedagógusok képzésében nem kielégítő, a szerződő Felek szükségesnek tartják, hogy magyar nyelv és irodalom tanszék nyíljon az eszéki egyetem tanárképző karán.

12. Mindkét Fél támogatja a szakminisztériumok megállapodását arról, hogy a bizonyítványok, diplomák és tudományos minősítések kölcsönös elismertetésére szakértői szinten egyeztetést folytatnak.

III. A kultúra és tájékoztatás területén

1. A magyar Fél továbbra is támogatja a Pécsen, önálló tudományos központként működő Magyarországi Horvát Tudományos Kutatók Egyesületét.

2. A magyarországi horvátok a Magyar Rádió és Televízió kisebbségi és körzeti adásaival kapcsolatos távlati elképzelések hiánya miatt nem érzik biztosítva a számukra korábban garantált sugárzási lehetőségeket. A nemzetiségi TV-adás időpontja és időtartama számukra nem kielégítő, és az ismétlés céljából kapott műsoridőt új adásokra kívánják fordítani. Nehézményezik, hogy a pécsi Rádió műsora csak Baranya és Bács-Kiskun megye egyes részein fogható.

3. A horvátországi magyarság önálló magyar tájékoztatási rendszer létrehozására tart igényt, amelynek részeként az Eszéki Televízió magyar nyelvű kísérleti adása is beindulna. Keveslik az eszéki, a Baranya, a Vinkovci és Vukovár Rádió magyarul sugárzott műsorait. Kérik az - idegenforgalmi szempontból is szükséges - tengermelléki magyar adás beindítási feltételeinek megvizsgálását is.

4. Az anyaországi televíziós műsorok vételi lehetőségei korlátozottak. Mindkét Fél kívánatosnak tartja a vételi körzet kiszélesítését.

5. Zala, Vas, valamint Varasd és Muraköz megye között 1996-ban is létrejött az Oktatási, Művelődési és Gazdasági Együttműködési Megállapodás.

6. A mohácsi Kanizsai Dorottya Múzeum helyiségekkel kíván hozzájárulni a horvát nemzetiségi báziskönyvtár létrehozásához. A könyvtári állomány felfrissítése még nem kezdődött meg. Budapesten megnyílt az "Ozirisz" kisebbségi könyvesház.

7. A Felek folytatják a kisebbségek nyelvén megjelenő irodalmi művek megjelentetésének, a kultúregyesületek működésének és a kisebbségi sajtónak a támogatását.

8. Nem történt előrelépés a német-gradišcei horvát szótár magyar-német-gradišcei horvát szótárrá bővítése érdekében. Elkészült a német-gradišcei képes szótár anyaga.

9. Nyomdakész állapotban van a Magyar-Horvát kissoztár anyaga.

10. A magyar Fél továbbra is támogatja a Pécsi Horvát Színház, mint önálló kulturális intézmény működését.

HARMADIK RÉSZ

A kisebbségi jogok biztosítása területén folytatandó további államközi együttműködés fejlesztése céljából, valamint a nemzeti kisebbségek harmonikus fejlődését akadályozó problémák kiküszöbölése érdekében a Vegyes Bizottság célszerűnek tartja az alábbi ajánlások megtételét a két kormány számára:

I. Általános kérdések

1. A Felek továbbra is következetesen valósítsák meg a Horvátországban élő magyar és a Magyarországon élő horvát kisebbség nemzeti identitásához való jogának biztosítására irányuló intézkedéseket, mindkét ország hatályos törvényeinek és a kisebbség reális igényeinek megfelelően.

2. A Magyar Köztársaság érdekelt abban, hogy a megszállt horvát Dunamentén (Kelet-Szlavóniában, Baranyában és Nyugat-Szerémségben) mielőbb befejeződjön a Horvát Köztársaság jogrendjének helyreállítása, hogy a menekültek visszatérjenek lakóhelyeikre és visszaálljon az 1991 előtti etnikai állapot.

3. A Horvát Köztársaság, bevonva a magyar kisebbség képviselőit is, tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a jelenleg átmeneti közigazgatás alatt álló területekre a horvát jogrend helyreállítása után visszatérjen a magyar kisebbség. A helyi önkormányzati egységek jövőbeni területi kialakításának bármely változtatása esetén vegye figyelembe a magyar kisebbség érdekeit.

4. Mindkét Fél tegyen lépéseket annak érdekében, hogy a hiányzó, illetve a még hatályos ex-jugoszláv - a nemzeti kisebbségek és a határmenti lakosság sorsát érintő - egyezmények felváltására minél előbb új, kétoldalú egyezmények szülessenek. A Felek tegyenek javaslatot, hogy ezek sorában kapjon elsőbbséget a kölcsönös egészségbiztosítási ellátást garantáló egyezmény újratárgyalása.

5. A Felek dolgozzanak ki konkrét feladatokat tartalmazó komplex gazdaságfejlesztő magyar-horvát regionális együttműködési tervet a határmenti szomszédos megyék bevonásával.

6. A Vegyes Bizottság újólág kérje fel az illetékes egyházi szerveket, hogy tegyenek meg minden szükséges lépést a kisebbségek anyanyelvű hitéletének biztosításához. A vegyes bizottság magyar és horvát tagozatának elnöke közös felhívásban forduljon a magyar és horvát egyházi vezetőkhez és kezdeményezzen velük személyes találkozást.

7. A Magyar Köztársaság - a meglévő jogszabályokkal összhangban - törekedjen arra, hogy biztosítsa a horvát kisebbség parlamenti képviselőit.

8. A magyar Fél - a meglévő jogszabályokkal összhangban - a továbbiakban is részesítse támogatásban a Magyarországi Horvátok Országos Önkormányzata mellett a Magyarországi Horvátok Szövetségét is.

9. A magyar Fél gondoskodjon róla, hogy a jogszabályokban biztosított kétnyelvű személyigazolvány-kiadás - az anyakönyvi kivonatok gyakorlatához hasonlóan - a gyakorlatban egyszerű igénybejelentésre történhessék.

10. A Felek a felmerülő igényeknek, a két ország pénzügyi adottságainak figyelembe vételével és összehangolásával tegyenek meg mindent, hogy a két ország közötti határátkelés egyszerűbbé váljék. Kezdeményezzék a szükséges államközi egyezmények megkötését annak érdekében, hogy érdemi tárgyalások kezdődjenek a horvát Fél részéről felvetett Kotoriba-Molnári, Donja Dubrava-Murakeresztúr, Sopje-Sellye, Légrád-Örtilos, Vejti-Vajszló és Baranjsko Petrovo Selo-Beremend határátkelők megnyitásáról, amikor erre megteremtődnek a feltételek.

11. A Felek vizsgálják meg a személyi igazolvánnyal történő határátlépés lehetőségét.

12. A magyar Fél nyújtson segítséget a - horvát nemzetiségű lakosok számára is otthont adó - horvátzsídányi öregek otthona létesítéséhez.

II. Az oktatás területén

1. A Horvát Köztársaság lásson hozzá a magyar kisebbség teljes oktatási intézményhálózatának kiépítéséhez, hogy az az ideiglenes közigazgatás alatt álló területek reintegrációja után a gyakorlatban működőképes legyen. Tegye meg a szükséges intézkedéseket ahhoz, hogy 1997. szeptemberétől az eszéki oktatási-kulturális központ és kollégium, legalább óvodai és általános iskolai osztályokkal, megkezdhesse munkáját. E célból szorgalmazza, hogy az építési és szervezési munkálatok, valamint a finanszírozás feladatának irányítása kormány szinten történjék.

A Horvát Köztársaság megvizsgálja annak lehetőségét, hogy a jövőben a zágrábi magyar iskolai oktatás meglevő intézményi formái fokozatosan iskolaközponttá alakuljanak. A magyar Fél adja meg mindehhez, valamint az eszéki oktatási központ megszervezéséhez minden rendelkezésére álló szakmai-pedagógiai-szervezési segítséget.

2. A horvát Fél keresse meg annak lehetőségét, hogy a zágrábi egyetemen a magyar hungarológiai tanszék munkája kiszélesedhessék. A Tudományos és Technológiai Minisztérium tegyen meg minden szükséges intézkedést, hogy az eszéki egyetemen magyar tanszék létesüljön. A magyar Fél vállaljon kötelezettséget arra, hogy az ehhez szükséges szakmai anyagot kidolgozza, s biztosítsa a képzés megindításához szükséges szakembereket.

3. A magyar Fél tegyen meg mindent a helyi önkormányzatok által nehezen fenntartható önálló horvát iskolák hosszútávú, stabil finanszírozására. Vizsgálja meg, hogyan kerülhet vissza a horvát nemzetiségi oktatás teljes hálózata központi, országos keretbe, cél- illetve csoportfinanszírozással, országos szakmai irányítással.

4. A magyar Fél vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy a horvát nyelvű oktatást szakoktatással bővítse, a horvát kisebbségi önkormányzatok igényei szerint, a lehetőségek figyelembevételével.

5. A magyar Fél segítse elő a pedagógiai szakszolgálatok folyamatos működtetésével és finanszírozásával a horvát nemzetiségi oktatás színvonalának emelését.

6. A magyar Fél a jövőben is tegye lehetővé, hogy a nemzeti kisebbségekre vonatkozó oktatási kérdések megvitatásán a Magyarországi Horvátok Országos Önkormányzatának Oktatási Bizottsága is részt vehessen.

7. A magyar Fél vizsgálja meg annak a lehetőségét, hogy a magyarországi horvátok által használt középiskolai kollégium (Budapest, Munkácsi u.) továbbra is a horvát közösség céljainak rendelkezésére állhasson. Keressen módot a pécsi horvát óvoda kibővítésének támogatásához.

8. Mindkét Fél tegye lehetővé, hogy a horvát és magyar iskolák számára érkező újság-, folyóirat- és könyvszállítmányok a gyakorlati vámeljárással történő mentesüljenek a vámtarifák alól.

9. Mindkét Fél vizsgálja meg annak lehetőségét, hogyan tudná a felsőoktatási ösztöndíjak szerkezetét a kisebbségek szükségleteinek megfelelő szakemberképzés irányába elmozdítani. A Felek szorgalmazza az ösztöndíjak összegének emelését.

10. A magyar Fél biztosítsa, hogy a magyarországi horvát nemzetiségű diákok a zágrábi egyetemre minősítő felvételi vizsgájukat továbbra is azon a nyelven tehessek, amelyiken a felvételi tárgyát a középiskolában hallgatták.

11. A horvát Fél tegyen meg minden tőle telhetőt, hogy a magyarországi horvát kisebbség tagjai számára biztosítson megfelelő számú olyan tankönyvet, segédeszközt, horvát nyelvoktatást célzó hang- és videoanyagot, amelyek Magyarországon nem beszerezhetők. Vállalja a továbbiakban is népismereti stúdiumok monográfiákkal, albumokkal, segédanyagokkal való ellátását. A magyar Fél hasonló szakanyagokkal segítse a megindítandó oktatási központokat és - lehetőségei szerint - mind a megszállt, mind a szabad területen működő magyar oktatási intézményeket.

A Magyar Köztársaság és a Horvát Köztársaság oktatásért felelős intézményei (minisztériumok) az anyaországból érkező iskolai tankönyvek használatára vonatkozó jóváhagyásukat azonnal, de legkésőbb az igénybejelentéstől számított 30 napon belül adják ki.

12. Mindkét Fél támogassa a regionális partnerkapcsolatokat, szorgalmazza a határmenti diákcseréket, a nyelvszakos hallgatók rendszeres tanulmányi kirándulásait az anyaországban.

13. A Vegyes Bizottság javasolja a két országban szerzett diplomák elismertetésének egyszerűsítését, és szorgalmazza ezen a téren új egyezmény megkötését.

III. A kultúra és tájékoztatás területén

1. Mindkét Fél tegyen meg mindent annak érdekében, hogy záros határidőn belül elkészüljön egy tudományos igényű, hozzáférhető Horvát-Magyar és Magyar-Horvát nagyszótár.

2. A magyar Fél tegyen lépéseket azirányban, hogy a meglevő német-gradiscei horvát szótár magyar-német-gradiscei horvát szótárrá bővüljön.

3. A Felek folytassák a horvát nemzetiségű könyvtárhálózat fejlesztése, a báziskönyvtár állományának felfrissítése és cseréje céljából megkezdett erőfeszítéseiket.

4. A Felek folytassák a nemzetiség nyelvén megjelenő sajtó támogatását.

5. A Magyar Fél vizsgálja meg a pécsi Horvát Színház működtetése pénzügyi feltételeinek tartós biztosítását. A magyar Fél kötelezettségvállalása esetén a horvát Fél kész az épület tatarozásának megindítására és a berendezésére anyagi eszközöket elkülöníteni.

A Horvát Köztársaság illetékes intézményei készek arra, hogy a pécsi horvát színház színészeinek képzését biztosítsák a zágrábi színművészeti főiskolán.

Az eszéki horvát színház a továbbiakban is szenteljen figyelmet a magyar szerzők és a Magyarországról érkező színtársulatok produkciói műsorra tűzésének. A szerződő Felek támogatják az eszéki magyar színpad létrehozásának tervét. A pécsi horvát színház a továbbiakban is támogassa horvát szerzők műveinek bemutatását. A horvát Fél kifejezi készségét, hogy a továbbiakban is támogatja horvát színtársulatok pécsi vendégszereplését.

6. A szerződő Felek javasolják közös horvát-magyar kisebbségi program elindítását a kiadói tevékenység erősítése és a két ország kisebbségi igényeit kielégítő irodalmi találkozások előmozdítása céljából.

7. A horvát Fél bővítse az Eszéki, Vinkovci, Vukovár és Baranya Rádió magyar adásának idejét. Vizsgálja meg a tengermelléki rádió és az eszéki TV magyar adásai beindításának feltételeit.

A magyar Fél tegyen lépéseket annak érdekében, hogy a pécsi Rádió vételi lehetőségei javuljanak. Fontolja meg továbbá annak lehetőségét, hogy a Győri Rádió sugározzon gradiscei tájnyelven is műsorokat. A továbbiakban is biztosítsa a kisebbségi körzeti TV- és rádiószerkesztőségek működtetését.

8. Mindkét fél a lehetőségeihez mérten bővítse a nemzeti kisebbség nyelvén sugárzott televíziós adások idejét

Mindkét Fél erősítse fel saját nemzeti televíziós adásának sugárzását annyira, hogy az a szomszédos ország határmenti megyéiben is élvezhető legyen.

A Horvát Köztársaság vizsgálja meg annak lehetőségét, hogy a műholdas televíziós műsorát a magyarországi horvát kisebbség igényeihez igazítsa.

9. Mindkét Fél szorgalmazza a tömegkommunikációs szerkesztőségek közötti együttműködés erősítését.

10. A szerződő Felek, tekintettel arra, hogy a rádió és televízió útján történő informálás mindkét kisebbség számára nagy jelentőséggel bír, javasolják, hogy a Kisebbségi Vegyes Bizottság tagjainak sorában az illetékes intézmények képviselői is legyenek jelen.

11. A Felek vállalják mindkét érintett kisebbség három-három könyve kiadásának finanszírozását.

12. Mindkét Fél szorgalmazza tánc- és zenetanárok cseréjét és tanulmányútjait, színházi produkciók vendégszínházait a nemzetiségek által lakott területeken.

13. A Felek támogatassák a mil레centenáriumi ünnepek keretein belül közös történész szimpózium megrendezését a magyar-horvát történelmi múlt és irodalom találkozási pontjainak feltárása és népszerűsítése érdekében.

A Felek megegyeztek abban, hogy soronkövetkező ülésüket 1997-ben Horvátországban tartják.

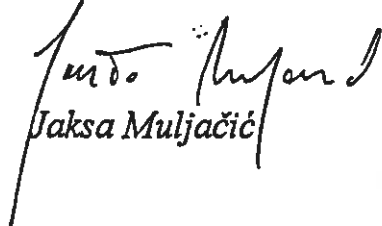
Budapest, 1996. szeptember 24.

A Jegyzőkönyvet aláírták:

A Vegyes Bizottság
magyar tagozatának
elnöke

Tibor Csaba

A Vegyes Bizottság
horvát tagozatának
elnöke

Jaska Muljačić